International Journal of Health, Exercise, and Sport Sciences
(IJOSS) ISSN: 3023-8382

RESEARCH ARTICLE / Araştırma Makalesi Open Access/Açık Erişim

Okul Sporlarına Katılan Ortaokul Öğrencilerinin Spor Farkındalıklarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi

An Examination of Middle School Students' Sports Awareness in Terms of Various Variables Among Those Participating in School Sports

Büşra ATLI[1], Fikret ALINCAK[2], Emrecan AZILI[3]

*Correspondence:
Emrecan AZILI
emreazili54@gmail.com

[1]Gaziantep Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü/Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Orcid: 0009-0007-9823-1593
Email: atlibusra44@gmail.com,

[2]Gaziantep Üniversitesi/Spor Bilimleri Fakültesi,
e-mail: alincakfikret@gmail.com
Orcid: 0000-0003-3459-3441

[3]Gaziantep Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Enstitüsü/Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
e-mail: emreazili54@gmail.com
Orcid: 0000-0003-2474-8139

https://doi.org/10.5281/zenodo.23987176

Received / Gönderim: 01.09.2026

Accepted / Kabul: 12.10.2026

Published / Yayın: 25.06.2026

Volume 3, Issue 3, October, 2026

Cilt 3, Sayı 3 Ekim, 2026

How to Cite This Article

APA 7

Atlı, B., Alıncak, F., & Azılı, E. (2026). Okul sporlarına katılan ortaokul öğrencilerinin spor farkındalıklarının farklı değişkenler açısından incelenmesi [An examination of middle school students' sports awareness in terms of various variables among those participating in school sports]. International Journal of Health, Exercise, and Sport Sciences (IJOSS), 3(3), 1527–1537.

Vancouver

Atlı B, Alıncak F, Azılı E. Okul sporlarına katılan ortaokul öğrencilerinin spor farkındalıklarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. International Journal of Health, Exercise, and Sport Sciences (IJOSS). 2026;3(3):1527-1537.

Öz

Bu araştırma, okul sporlarına katılan ortaokul öğrencilerinin spor farkındalıklarının farklı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapılan betimsel bir çalışmadır. Araştırma evrenini Gaziantep İl Mili Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokullarda öğrenim gören öğrenciler, örneklem grubunu ise gönüllülük esasına dayalı olarak seçilen 499 (265 Kadın, 234 Erkek) öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Uyar ve Sunay (2020) tarafından geliştirilen "Spor Farkındalığı Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 22.0 programından yararlanılmıştır. Çalışmadaki verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş ve parametrik testler uygulanmıştır. Betimsel istatistik hesaplamalar, yüzde frekansı analizleri yapılmıştır. Verilerin Bağımsız değişkenler arasındaki farklılığın tespitinde bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) analizlerinden yararlanılarak, sayısal veriler tablolar halinde yorumlanmıştır. Anlamlılık düzeyi p<0,05 olarak alınmıştır. Araştırma sonucunda, araştırmaya katılan öğrencilerin spor farkındalıklarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterdiği ve erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daha yüksek puan elde ettikleri görülmüştür. Bunun yanında öğrencilerin spor farkındalıklarının; yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık görülmezken, öğrenim görülen sınıf seviyesi açısından anlamlı farklılık olduğu ve 7. sınıfların spor farkındalıklarının daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin düzenli spor yapma değişkeni açısından anlamlılık olduğu görülürken, spor yapan öğrencilerin spor farkındalıklarının da daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin anne-baba eğitim düzeyi açısından bir anlamlılık olmadığı, yapılan spor branşı türü açısından ise futbol branşı ile ilgilenen öğrencilerin spor farkındalıklarının daha yüksek olduğu, kardeş sayısı değişkeni açısından iki kardeşe sahip olan öğrncilerin spor farkındalığı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın temel bulgularından hareketle uygulamaya veya gelecekte yapılacak çalışmalara yönelik kısa ve doğrudan bir öneriye yer verilmesinin çalışmanın katkısını daha belirgin hâle getireceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul sporları, Ortaokul, Öğrenci, Spor farkındalığı

Abstract

This study is a descriptive research aimed at examining the sports awareness of middle school students participating in school sports in terms of various variables. The study population consists of students attending middle schools under the Gaziantep Provincial Directorate of National Education, while the sample group comprises 499 students (265 female, 234 male) selected on a voluntary basis. The "Sports Awareness Scale" developed by Uyar and Sunay (2020) was used as the data collection tool in the study. SPSS 22.0 software was utilized for data analysis. It was determined that the data in the study followed a normal distribution, and parametric tests were applied. Descriptive statistical calculations and frequency analyses were performed. To determine differences between independent variables, independent samples t-tests and one-way ANOVA analyses were used, and numerical data were interpreted in tabular form. The significance level was set at $p < 0.05$. The results of the study revealed that the students' sports awareness showed a significant difference based on the gender variable, with male students scoring higher than female students. Additionally, while no significant difference was observed in students' sports awareness based on the age variable, a significant difference was found based on grade level, with 7th graders exhibiting more positive sports awareness. While a significant difference was observed regarding the variable of regular sports participation among the students who participated in the study, it was also found that students who engaged in sports had higher levels of sports awareness. No significant difference was found regarding the parents' educational level among the students participating in the study; however, regarding the type of sport practiced, it was found that students involved in soccer had higher levels of sports awareness, and regarding the number of siblings, it was concluded that students with two siblings had higher levels of sports awareness. Providing concise and direct recommendations for practice and future research based on the main findings of the study would further strengthen the study's contribution.

Keywords: School Sports, Middle School, Student, Sports Awareness

https://www.ijoss.org/Archive/v3-i3/ijoss-Volume3-issue3-37.pdf

IJOSS

Copyright and Open Access Statement: / Telif Hakkı ve Açık Erişim Beyanı : © The Author(s), 2026. This article is published as an open access article by IJOSS. It is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License, which permits unrestricted use, sharing, adaptation, distribution, and reproduction in any medium or format, provided that appropriate credit is given to the original author(s) and the source, a link to the Creative Commons license is provided, and any changes made to the original work are clearly indicated. Unless otherwise stated in a credit line, all images or third-party materials included in this article are covered by the article's Creative Commons license. If any material is not covered by the Creative Commons license and the intended use is not permitted by statutory regulation or exceeds the permitted use, permission must be obtained directly from the copyright holder. To view a copy of this license, visit: http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/.

GİRİŞ

Spor bilinci; bireylerin sporun hem kişisel hem de toplumsal açıdan sağladığı katkıları kavraması, bu katkıları yaşamın farklı alanlarıyla ilişkilendirmesi, günlük yaşamında uygulaması ve çevresel duyarlılığını geliştirmesi süreci olarak değerlendirilmektedir (Uyar ve Sunay, 2020). Bu yaklaşım, sporun yalnızca bedensel etkinliklerden ibaret olmadığını; aynı zamanda sağlıklı yaşamı destekleyen, sosyal ilişkileri güçlendiren ve bireyin kişisel gelişimine katkı sağlayan önemli bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Spor farkındalığı ise bireylerin sporun yararlarını tanıması, bu yararların önemini benimsemesi ve yaşam tarzlarına yansıtabilmesi anlamına gelmektedir. Bu doğrultuda spor farkındalığı, bireylerin spora yönelmesini teşvik ederek sporun toplum genelinde yaygınlaşmasına katkı sağlamakta ve sporun olumlu etkileri konusunda yeterli bilgiye sahip olmayan bireylerin bilinçlenmesine yardımcı olmaktadır (Uyar, 2023).

10–14 yaş aralığı, bireyin çocukluktan ergenliğe geçiş sürecini kapsayan ve erken ergenlik dönemi olarak nitelendirilen önemli bir gelişim evresidir. Bu dönem, bireyin hızlı fiziksel büyüme ve biyolojik olgunlaşmanın yanı sıra bilişsel, psikolojik ve sosyal açıdan da önemli değişimler yaşadığı bir süreç olarak değerlendirilmektedir (Coşkuntürk, ve ark., 2024). Yaşa bağlı gelişim özellikleri incelendiğinde, bireyin fiziksel yapısında, bilişsel becerilerinde, duygusal özelliklerinde ve sosyal ilişkilerinde belirgin değişimlerin meydana geldiği görülmektedir (WHO, 2020).

Fiziksel gelişim, bireyin beden yapısında büyüme ve biyolojik olgunlaşmaya bağlı olarak meydana gelen değişimleri ifade etmektedir. Bu süreç; vücut ölçülerindeki artışın yanı sıra iskelet, kas ve diğer organ sistemlerinin gelişimini ve motor becerilerde meydana gelen değişimleri kapsamaktadır. Çocukluk ve erken ergenlik döneminde fiziksel büyüme ve biyolojik olgunlaşma hızlanmakta, bireylerin boy uzunluğu, vücut ağırlığı ve vücut kompozisyonunda belirgin değişimler meydana gelmektedir (WHO, 2020). Ergenlik döneminde meydana gelen biyolojik olgunlaşma ile birlikte ikincil cinsiyet özelliklerinin gelişimi ve üreme sisteminin olgunlaşması da gerçekleşmekte, ancak bu değişimlerin başlama ve ilerleme zamanı bireyler arasında farklılık gösterebilmektedir (Parent ve ark., 2021).

Erken ergenlik döneminde meydana gelen hızlı fiziksel ve bilişsel değişimler, bireylerin bedenlerine ilişkin farkındalıklarının artmasına ve motor becerilerinde geçici uyum güçlükleri yaşamalarına neden olabilmektedir. Bu dönemde beyin gelişimi devam etmekte; özellikle bilişsel kontrol, karar verme, dikkat ve bilgi işleme süreçleriyle ilişkili beyin bölgelerinde yapısal ve işlevsel değişimler meydana gelmektedir. Ergenlik boyunca beynin farklı bölgeleri arasındaki bağlantıların olgunlaşması devam etmekte ve bu süreç bireylerin bilişsel işlevlerinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte dil, iletişim, yürütücü işlevler ve sosyal bilişle ilişkili süreçlerde de gelişimsel değişimler ortaya çıkmaktadır (Tamnes ve ark., 2021; Bethlehem ve ark., 2022).

Alan yazında, ergenlik döneminin çocukların kişilik özelliklerinde önemli düzeyde değişim ve farklılaşmaların gözlemlendiği kritik bir gelişim süreci olduğu belirtilmektedir (Soto, 2021). Bu yaş aralığında ergenlerin kişilik gelişimi, özellikle kimlik kazanımı süreci açısından kritik bir evreye ulaşmakta; bireyler kendilerine ilişkin algılarını ve gelecekte olmak istedikleri kişiye yönelik değerlendirmelerini yeniden

gözden geçirerek daha tutarlı bir kimlik oluşturma çabası göstermektedir. Bu süreçte kimlik gelişiminin hem değişim hem de belirli ölçüde süreklilik içerdiği ve bireyin psikolojik uyumu ile yakından ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Branje ve ark., 2021).

Erken ergenlik döneminde çocukların sosyal çevreleri genişlemekte ve akran ilişkileri, bireyin kendilik algısı, davranışları ve sosyal gelişimi üzerinde giderek daha belirleyici bir hâle gelmektedir. Bu dönemde bireyler, arkadaşları ve akran gruplarıyla kurdukları etkileşimler aracılığıyla kendileri hakkında geri bildirimler almakta ve bu etkileşimler kimlik gelişimi ile kişisel gelişim süreçlerinin şekillenmesine katkı sağlamaktadır (Branje, 2022; Laursen & Veenstra, 2021). Akran ilişkilerinin niteliği incelendiğinde, destekleyici ve olumlu akran ilişkilerinin erken ergenlik dönemindeki sosyal-duygusal gelişim açısından önemli olduğu; buna karşılık akran reddi ve mağduriyet deneyimlerinin düşük benlik saygısı ve çeşitli psikolojik uyum sorunlarıyla ilişkili olabildiği görülmektedir (Mitic ve ark., 2021; Mullan ve ark., 2023). Bu doğrultuda, akran grubu tarafından kabul görme ve desteklenme, ergenlerin sosyal çevrelerine uyum sağlamaları ve olumlu bir benlik algısı geliştirmeleri açısından önemli bir gelişimsel unsur olarak değerlendirilmektedir.

Spor farkındalığı, bireylerin sporun sağlık ve yaşam üzerindeki olumlu katkılarının bilincinde olması ve bu katkıları günlük yaşam açısından değerlendirebilmesi olarak ifade edilebilir. Bu kavram, sporun fiziksel uygunluğun geliştirilmesi, sağlıklı vücut ağırlığının korunması, psikolojik iyilik hâlinin desteklenmesi, stresin azaltılması, sosyal etkileşimlerin güçlendirilmesi ve yaşam kalitesinin geliştirilmesi gibi yararlarını tanıma ve değerlendirme becerisini kapsamaktadır. Nitekim çocuk ve ergenlerde fiziksel aktivite düzeyinin daha iyi öznel sağlık algısıyla ilişkili olduğu, fiziksel aktiviteye yönelik müdahalelerin ise psikolojik iyilik hâli ve yaşam kalitesinin geliştirilmesine katkı sağlayabildiği bildirilmektedir (Zhang ve ark., 2020; Hale ve ark., 2021). Bu doğrultuda spor farkındalığına sahip bireylerin sporu yalnızca bedensel hareketlilik sağlayan bir etkinlik olarak değil, fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişimi destekleyen sağlıklı yaşam davranışlarının önemli bir bileşeni olarak değerlendirmeleri beklenmektedir. Dolayısıyla spor farkındalığının geliştirilmesi, bireylerin düzenli fiziksel aktiviteye yönelmelerini ve daha aktif bir yaşam biçimi benimsemelerini destekleyebilecek önemli bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Toplumda sporun değerine ilişkin bilincin geliştirilmesi ve spor farkındalığını artırmaya yönelik çalışmaların yaygınlaştırılması, sağlıklı ve bilinç düzeyi yüksek bireylerden oluşan bir toplum yapısının oluşmasına katkı sağlamaktadır. Özellikle fiziksel hareketsizliğin bireylerin sağlığı, toplumsal yaşam ve ekonomik kaynaklar üzerinde meydana getirdiği olumsuz sonuçlar dikkate alındığında, sporun bu sorunların önlenmesinde etkili, düşük maliyetli ve sürdürülebilir bir çözüm aracı olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, teknolojik gelişmelerin hız kazanması, sosyal medya platformlarının yaygınlaşması ve iletişim olanaklarının çeşitlenmesi, farkındalık çalışmalarının daha geniş kitlelere ulaşmasını kolaylaştırmakta ve sporun önemine ilişkin mesajların toplumla daha etkili bir şekilde paylaşılmasına olanak tanımaktadır (Aydemir ve Çiftçi, 2018).

Bu araştırmanın temel amacı, ortaokul düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin spor farkındalık düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemek ve bu farkındalık

düzeyinin bireylerin gelişim özellikleri ile olan ilişkisini ortaya koymaktır. Spor farkındalığı; bireylerin sporun fiziksel, psikolojik ve sosyal faydalarını kavrama, bu faydaları içselleştirme ve günlük yaşam davranışlarına yansıtma düzeyi olarak ele alındığında, özellikle çocukluk ve ergenlik döneminde kazanılması gereken önemli bir bilinç alanı olarak değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, ortaokul dönemi; bireyin fiziksel büyüme ve biyolojik olgunlaşma süreçlerinden geçtiği, aynı zamanda bilişsel, psikososyal ve kişilik gelişiminde belirgin değişimlerin yaşandığı kritik bir gelişim evresi olması nedeniyle araştırmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Bu gelişim döneminde bireylerin akran ilişkilerinin güçlenmesi, sosyal kabul ihtiyacının artması, kimlik gelişiminin şekillenmesi ve riskli davranışlara yatkınlık gibi unsurların ortaya çıkması, sporun hem koruyucu hem de geliştirici bir faktör olarak önemini artırmaktadır.

Araştırmada, öğrencilerin spor farkındalık düzeylerinin yalnızca bireysel bir özellik olarak değil; aynı zamanda yaş, cinsiyet, sosyal çevre ve gelişimsel özelliklerle etkileşim içerisinde şekillenen çok boyutlu bir yapı olduğu kabul edilmektedir. Bu kapsamda spor farkındalığının; öğrencilerin sağlıklı yaşam alışkanlıkları edinmesi, fiziksel aktiviteye katılım düzeyleri, sosyal uyum becerileri ve genel yaşam kalitesi üzerindeki potansiyel etkileri de dikkate alınmaktadır. Bu genel amaç çerçevesinde araştırma, ortaokul öğrencilerinin spor farkındalık düzeylerinin belirlenmesini, bu düzeylerin çeşitli demografik ve gelişimsel değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesini ve spor farkındalığının öğrencilerin fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişim süreçleriyle ilişkili olası yansımalarının değerlendirilmesini hedeflemektedir. Ayrıca spor farkındalığının artırılmasının, öğrencilerin sağlıklı yaşam davranışları geliştirmeleri ve riskli davranışlardan uzak durmaları açısından nasıl bir rol üstlenebileceği de araştırmanın dolaylı amaçları arasında yer almaktadır. Sonuç olarak bu çalışma, ortaokul öğrencilerinde spor farkındalığının mevcut durumunu ortaya koyarak, eğitim ortamlarında sporun daha bilinçli ve etkili şekilde konumlandırılmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

MATERYAL ve METOD

Araştırma Modeli

Bu çalışma, okul sporlarına katılan ortaokul öğrencilerinin spor farkındalıklarının farklı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapılan betimsel tarama modelinde bir çalışmadır. "Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumun, ona etki etmeden olduğu şekli ile betimlenmesinin amaçlandığı bir araştırma modelidir" (Karasar, 2014).

Çalışma grubu

Çalışma 2025-2026 eğitim öğretim yılında Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde öğrenim görmekte olan ortaokul öğrencileri üzerinde gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanmıştır. Çalışmaya 518 öğrenci gönüllü olarak katılmıştır. Eksik veya yanlış doldurulan ölçekler çalışma dışı bırakılmış ve toplam 499 öğrencinin doldurduğu ölçekler çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. Araştırmanın örneklem büyüklüğünün yeterliliğini belirlemek amacıyla GPower 3.1.9.7 programı kullanılarak a priori güç

analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırmada bağımsız örneklemler için t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılacağı dikkate alınarak örneklem büyüklüğü her iki analiz türü açısından değerlendirilmiştir. Analizlerde anlamlılık düzeyi $\alpha = .05$ ve istatistiksel güç $(1-\beta) = .80$ olarak belirlenmiş; orta düzey etki büyüklüğü t-testi için Cohen's $d = 0.50$, tek yönlü ANOVA için Cohen's $f = 0.25$ olarak kabul edilmiştir. İki bağımsız grubun karşılaştırılması için yapılan güç analizinde gerekli minimum örneklem büyüklüğü 128 olarak hesaplanmıştır. Sekiz gruplu tek yönlü ANOVA için yapılan analiz sonucunda ise gerekli minimum toplam örneklem büyüklüğü 237 olarak belirlenmiştir. Araştırmada veri toplama sürecinde 518 katılımcıya ulaşılmış, veri setlerinin incelenmesi sonucunda uygun olmayan veriler çıkarılarak analizler 499 katılımcı üzerinden gerçekleştirilmiştir. Analize dahil edilen 499 katılımcının, GPower analizi sonucunda belirlenen minimum örneklem büyüklüklerinin üzerinde olduğu ve araştırmada gerçekleştirilen istatistiksel analizler için yeterli örneklem büyüklüğüne ulaşıldığı değerlendirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmada birbirinden bağımsız değişkenlere ait verileri elde etmek için, "Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokullarda öğrenim görmekte olan öğrencilerin kişisel bilgi formu", 8 sorudan oluşmaktadır.

Spor Farkındalığı Ölçeği: Araştırmada veri toplamak amacıyla, araştırmacılar tarafından hazırlanan 9 maddelik kişisel bilgi formu ile Uyar ve Sunay (2020) tarafından geliştirilen "Spor Farkındalık Ölçeği (SFÖ)" kullanılmıştır .Ayrıca, yöntemin alfa değeri 0.94'tür. "Spor Bilgisi ve Bilgiyi Ayırt Etme" boyutu 21 maddeden oluşurken (1.-21. maddeler arası), "Sosyal ve Bireysel Fayda" boyutu 9 maddeden oluşuyordu (22.-30. maddeler arası). En düşük puan 30, en yüksek puan 150'dir. Ölçekteki puanlar spor farkındalığını artırırken, puanlar düştüğünde farkındalık da düşer. Buna göre, ölçeğin puan aralıkları 30- 53 arasında "hiç farkında değil", 54 - 77 arasında "hiç farkında değil", 78 - 102 arasında "orta düzeyde farkında", 103 - 126 arasında "farkında" ve 127 - 150 arasında "tamamen farkında", şeklinde belirlenmiştir. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır.

Verilerin Toplanma Süreci

Çalışmada verileri toplamak amacıyla, katılımcılar ile bire bir erişim sağlanarak toplanmıştır. Veri toplama sürecinde 518 katılımcıya ulaşılmış, ancak 499 ölçek veri analizi sürecine dâhil edilmiştir. Veri toplama araçları dağıtıldıktan sonra katılımcılara araştırmanın konusu, amacı ve veri toplama araçlarının içeriği hakkında bilgi verilmiştir. Ölçme araçlarının doldurulması yanıtlayıcılara bağlı olarak 20-25 dakika sürmüş olup, bu süre içerisinde katılımcılardan gelen sorular gerekli dönütler verilerek açıklanmıştır. Çalışma kapsamına alınan hiçbir katılımcı araştırmaya katılmaya zorlanmamış, anketlerin uygulanması ve toplanması sürecinde gizlilik ilkesine özenle uyulmuştur

Ölçme araçlarının doldurulması esnasında öğrencilerin gönüllü olmasına dikkat edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin istatistiksel analizi için SPSS 22.0 programından yararlanılmıştır. Çalışmadaki verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş ve parametrik testler uygulanmıştır. Betimsel istatistik hesaplamalar, yüzde frekansı analizleri yapılmıştır. Verilerin analizinde independent samples t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Sayısal veriler tablolar halinde yorumlanmıştır. Anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak alınmıştır.

Geçerlik, Güvenirlik ve Etik

Bu çalışmanın etik kurulu Gaziantep Üniversitesi Sağlık ve Spor Bilimleri Etik Kurulu'nun 15.03.2026 tarih 812382 sayılı kararı ile etik izinler alınmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Ortaokul öğrencilerinin yaş değişkeni açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması

Yaş	n	x	ss	ANOVA	
				F	p
11 yaş	176	3.31	0.71		
12 yaş	101	3.34	0.76		
13 yaş	118	3.31	0.80	0.572	0.634
14 yaş	104	3.21	0.79		
Toplam	499	3.30	0.76		

* p<0.05 anlamlılık düzeyi

Tablo 1. Tablo 1'de ortaokul öğrencilerinin yaş değişkeni açısından spor farkındalığı ölçeğinden elde etmiş oldukları puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre ortaokul öğrencilerinin ölçek puanlarının yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F = 0,572$; $p = 0,634$; $p > 0,05$).

Tablo 2. Öğrencilerin Yapay Zeka Kullanma Durumlarına göre Gelecek Kaygısı Ölçeği ve Alt Boyutları Puan Ortalaması T-Testi Sonuçları

Sınıf	n	x	ss	F	p	Fark
5. sınıf	109	3.30	0.74			
6. sınıf	149	3.22	0.72			
7. sınıf	125	3.46	0.74	2.862	0.036*	7.sınıf-6.sınıf 7.sınıf-8.sınıf
8. sınıf	116	3.20	0.83			
Toplam	499	3.30	0.76			

* p<0.05 anlamlılık düzeyi

Tablo 2'de ortaokul öğrencilerinin sınıf değişkeni açısından spor farkındalığı ölçeğinden elde etmiş oldukları puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre

ortaokul öğrencilerinin sınıf değişkenine göre spor farkındalık düzeyleri arasında anlamlı farklılıklara rastlanmıştır (F:2.862, p<0,05). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD testi sonucunda;7.sınıfların spor farkındalıklarının, 6. ve 8.sınıflardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir

Tablo 3. Ortaokul öğrencilerinin spor yapma durumu değişkeni açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması

Spor yapıyor	n	x	ss	t-test	p
Evet	198	3.40	0.76		
Hayır	301	3.22	0.75	2.603766	0.009*
Toplam	499	3.30	0.76		

* p<0.05 anlamlılık düzeyi

Tablo 3'de ortaokul öğrencilerinin spor yapma durumu değişkeni açısından spor farkındalığı ölçeğinden elde etmiş oldukları puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre ortaokul öğrencilerinin ölçek puanlarının spor yapma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklemler t-testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları, spor yapma durumuna göre katılımcıların puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu göstermiştir (t = 2,604; p = 0,009; p < 0,05).

Tablo 4. Ortaokul öğrencilerinin baba eğitim durumu değişkeni açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması

Eğitim Durumu	n	x	ss	ANOVA	
				F	p
İlkokul	212	3.30	0.76		
Ortaokul	209	3.32	0.72		
Lise	68	3.20	0.88	0.446	0.721
Lisans	10	3.22	0.66		
Toplam	499	3.30	0.76		

* p<0.05 anlamlılık düzeyi

Tablo 4'de ortaokul öğrencilerinin baba eğitim düzeyi değişkeni açısından spor farkındalığı ölçeğinden elde etmiş oldukları puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre ortaokul öğrencilerinin ölçek puanlarının eğitim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, katılımcıların ölçek puanları eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir (F = 0,446; p = 0,721; p > 0,05).

Tablo 5. Ortaokul öğrencilerinin anne eğitim durumu değişkeni açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması

Eğitim Durumu	n	x	ss	ANOVA	
				F	p
İlkokul	280	3.32	0.74		
Ortaokul	164	3.25	0.76	0.732	0.533
Lise	46	3.24	0.85		
Lisans	9	3.57	0.87		

Toplam	499	3.30	0.76

* p<0.05 anlamlılık düzeyi

Tablo 5'de ortaokul öğrencilerinin anne eğitim düzeyi değişkeni açısından spor farkındalığı ölçeğinden elde etmiş oldukları puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre ortaokul öğrencilerinin ölçek puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, eğitim durumu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (F = 0,732; p = 0,533; p > 0,05).

Tablo 6. Ortaokul öğrencilerinin spor branşları değişkeni açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması

Spor branşı	n	x	ss	ANOVA		Post-hoc (LSD)	
				F	p	Gruplar	P
Futbol	137	3.46	0.82			Futbol-voleybol	0.049*
Bocce	58	3.30	0.83			Futbol-bilek gü.	0.001*
Basketbol	26	3.16	0.81			Futbol-atletizm	0.009*
Voleybol	116	3.27	0.63			Bilek gü.- diğer	0.026*
Oryantiring	24	3.37	0.75	2.394	0.020*		
Bilek güreşi	58	3.06	0.83				
Atletizm	52	3.13	0.57				
Diğer sporlar	28	3.45	0.74				
Toplam	499	3.30	0.76				

* p<0.05 anlamlılık düzeyi

Tablo 6'da ortaokul öğrencilerinin spor branşı değişkeni açısından spor farkındalığı ölçeğinden elde etmiş oldukları puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre ortaokul öğrencilerinin branşlara göre ölçek puan ortalamalarının farklılık gösterdiği görülmektedir. Yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre branşlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (F=2.394; p<0,05). Bu sonuç, katılımcıların ilgili değişkene yönelik puanlarının spor branşına göre değiştiğini göstermektedir.

Tablo 7. Ortaokul öğrencilerinin kardeş sayısı değişkeni açısından ölçekten elde ettikleri puanların karşılaştırması

Kardeş sayıları	n	x	ss	ANOVA	
				F	p
1 kardeş	10	3.2933	.94501		
2 kardeş	44	3.4894	.79737		
3 kardeş	122	3.2888	.68772		
4 kardeş	154	3.2801	.81642		
5 kardeş	87	3.3467	.74079	0.758	0.603
6 kardeş	48	3.1806	.73513		
7-13 arası kardeş	34	3.2382	.79052		
Toplam	499	3.30	0.76		

* p<0.05 anlamlılık düzeyi

Tablo 7'de ortaöğretim öğrencilerinin kardeş sayısı değişkeni açısından spor farkındalığı ölçeğinden elde etmiş oldukları puanların karşılaştırması verilmektedir. Buna göre ortaokul öğrencilerinin kardeş sayılarına göre ölçek puan ortalamalarının farklılık gösterdiği görülmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma grubundan elde edilen verilere yapılan istatistiksel analizler sonucunda ortaya çıkan sonuçların tartışmasına yer verilmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin spor farkındalığı ölçeğinden elde ettikleri puanların cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırmasına bakıldığında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Buna göre ortaöğretim öğrencilerinin spor farkındalığı erkeler lehine anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır. Dolayısıyla erkeklerin spor farkındalığının kadınlardan daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Cinsiyet değişkeni açısından, erkek öğrencilerin spor farkındalığı düzeylerinin kadın öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bulgu, erkeklerin sporla ilgili daha fazla bilgiye sahip olduğunu ve sporun faydaları konusunda daha yüksek bir farkındalık geliştirdiklerini göstermektedir. Cinsiyetler arasındaki bu fark, kültürel ve toplumsal normlar, sporun erkek egemenliği gibi faktörlerle açıklanabilir. Erkeklerin genellikle sporla daha fazla etkileşimde bulunduğu ve sporu daha fazla bir sosyal aktivite olarak gördüğü düşünülebilir. Erkeklerin spor bilgisi konusunda daha yüksek farkındalık göstermeleri, sporun tarihsel olarak erkekler tarafından daha fazla tercih edilen bir etkinlik olmasından kaynaklanıyor olabilir. Bu, kadınların sporla ilgili daha düşük düzeyde bilgi sahibi olmalarıyla açıklanabilir.

Yılmaz ve Namlı (2025) sedanter bireyler üzerinde yapmış olduğu çalışmada cinsiyet değişkenine göre yapılan analizlerde, erkek katılımcıların spor bilgisi ayırt etme, sosyal bireysel fayda ve fiziksel aktivite puanlarının kadın katılımcılardan daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bu sonuç, genel olarak erkeklerin fiziksel aktivite ve spor bilgi düzeylerinde daha yüksek bir farkındalığa sahip olduklarını gösteren literatürle uyumludur.

Fenci (2022) sınıf öğretmenleri üzerinde yürütmüş olduğu çalışmada spor farkındalığına yönelik puan ortalamalarında anlamlı farklılıklar olduğunu ve ölçeğin spor bilgisi ve ayırt etme alt boyutunda erkeklerin kadın katılımcılara kıyasla anlamlı olarak daha fazla puan topladıkları sonucuna ulaşmıştır. Aynı zamanda erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla spor bilgisi ve ayırt etme alt boyutunda daha yüksek puan almalarını sporla daha çok iç içe olmaları fiziksel olarak daha aktif ve spora ilgili olmalarıyla açıklamıştır.

Bunun yanında daha önce yapılan çalışmalara bakıldığında cinsiyet ile spor farkındalığı arasında anlamlı farklılıklar belirlenmiş olup ortaya çıkan bu farklılığın erkek bireylerin tarafında olduğu ifade edilmiştir (Üzüm vd., 2016; Yüksel, 2014). Spor farkındalığı ile ilgili, üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırmalarda spor

tutumuna yönelik ölçekten elde edilen puanlar erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir (Varol vd. 2017, Yıldız ve Yılmaz, 2011).

Spora yönelik ve spor farkındalığı ile alakalı bu ve buna benzer çalışmalar daha önce çokça yapılmıştır ve genelinde benzer sonuçlar elde edilmiştir (Sing ve Devi 2013; Gülşen, 2012; Doğan ve Moralı, 1999). Bakırdöven (2022) tarafından yapılan çalışmada erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla lehlerinde anlamlı ve geçerli farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Sümer (2021) araştırmasında okul yöneticilerinin spor farkındalığının cinsiyet değişkeninde erkeklerin lehine bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Kırımoğlu vd. (2016) tarafından yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermesi çalışmamızı destekler niteliktedir.

Atasoy ve Pekel (2021) tarafından yapılan araştırmada ise sonuçlarımızdan farklı olarak cinsiyet değişkeninde anlamlı farklılık tespit edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin spor farkındalığı ölçeğinden elde ettikleri puanların yaş değişkeni açısından karşılaştırmasına bakıldığında yaş değişkeni açısından gruplar arasında herhangi bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Araştırma katılan öğrencilerin yaşlarının birbirine yakın olmalarından dolayı herhangi bir farklılığın olmadığını söyleyebiliriz. Diğer taraftan Temel' in (2024) sınıf öğretmenleri üzerinde yapmış olduğu çalışmasında yaş değişkeni ile spor farkındalıkları arasında bir ilişki bulunmadığı gözlenmiştir. Yetiş vd. (2022) yaş grupları ile spor farkındalık puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulamamışlardır Bozali'nin özel eğitim bölümünde ki lisans öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmasında da yaş değişkeni ile spor farkındalık düzeyleri arasında anlamlı farklılığın olmadığı görülmektedir (Bozali, 2014).

Lubans ve ark (2010) çalışmasında yaşın, bireylerin sağlıklı yaşam biçimleri ve sporla ilişkili tutumlarını etkileyen önemli bir faktör olduğu vurgulanmıştır. Yaş değişkeninin spor farkındalık düzeyleri üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalar farklı sonuçlar ortaya koymaktadır. Yaşartürk vd. (2022) özellikle "spora ilgi duyma" alt boyutunda yaşın pozitif yönde etkili olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde, Eime vd. genç bireylerin spor etkinliklerine daha fazla katılım sağladığını ve yaş ilerledikçe bu katılımın azaldığını ortaya koymuştur. Ancak spor farkındalığının yalnızca yaşla açıklanamayacağı da vurgulanmaktadır. Scheerder vd. (2005) yaşın yanı sıra sosyo-ekonomik statü ve çevresel faktörlerin de bireylerin spor farkındalık düzeylerini etkileyebileceğini göstermiştir. Downward vd. (2014) ise yaşın spor farkındalığı üzerindeki etkisinin kültürel ve ekonomik değişkenlerle birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Öte yandan, Bayköse vd. (2018) yaşın spor yeteneği algısını etkilediğini belirtmişlerdir. Elde ettiğimiz sonuçların aksine ulaşan ve yaşların artması ile farkındalık seviyelerinin de anlamlı şekilde arttığını gösteren çalışmaların da varlığından söz etmek mümkündür. 2016 yılında yapılan bir çalışmada lise düzeyinde eğitim gören bireylerin sporla ilgili farkındalık durumlarına etki oluşturan etmenlerin sportif bir branş olan tenis branşı kapsamından etkisinin araştırılması maksadıyla 444 kişinin dahil edildiği araştırmada yaş seviyelerinin artışı ile bu branşa olan farkındalığın da arttığı tespit edilmiştir (Ergül vd., 2016).

Ortaokul öğrencilerinin spor farkındalığı ölçeğinden elde ettikleri puanların sınıf değişkeni açısından karşılaştırmasına bakıldığında anlamlı farklıklık olduğu görülmüştür. Buna göre 7.sınıfların spor farkındalıklarının, 6.ve 8.sınıflardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bir başka deyişle 7.sınıfların 6.ve 8.sınıflardan daha olumlu spor farkındalığına sahip olduklarını söyleyebiliriz. Yıkılmaz (2024) beden eğitimi öğretmeni adayları ile yapmış olduğu çalışmada spor farkındalığı ölçeğinden elde ettikleri puanların öğrenim görülen sınıf seviyesi değişkeni açısından karşılaştırmasına baktığımızda ölçeğin; sosyal ve bireysel fayda alt boyutunda anlamlı farklılığın olduğu görülmüştür. Yapılan farklı araştırmalarda eğitim seviyelerinin artması ile spor farkındalığının arttığı sonucuna ulaşılmıştır (Çakmak, 2008; Ünlütepe, 2000; Yüksel, 2015).

Bunun yanında yapılan bazı çalışmalarda ise çalışmamızın ve yukarıda bahsi geçen çalışmaların aksine eğitimin spora katılım, farkındalık ve spor ilgili ile doğrudan ilişkisinin olmadığını gösteren çalışma sonuçlarına ulaşılmıştır (Aksu vd. 2005; Mehus, 2011; Thrane, 2001)

Ortaokul öğrencilerinin spor farkındalığı ölçeğinden elde ettikleri puanların spor yapma durumu değişkeni açısından karşılaştırmasına bakıldığında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Buna göre düzenli olarak spor yapan öğrencilerin spor farkındalıklarının spor yapmayanlara göre yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bir başka deyişle sprun içinde olanların daha olumlu spor farkındalığına sahip olduklarını söyleyebiliriz. Sporla aktif olarak ilgilenen öğrencilerin, spor farkındalıkları düzeylerinin, sporla ilişkisi olmayanlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Sporla aktif bir şekilde ilgilenen katılımcılar, sporun faydalarını daha iyi anlamakta ve sporla ilgili bilgilerini güncel tutmaktadırlar. Bu durum, sporla ilgili eğitim ve farkındalık artırıcı programların önemini vurgulamaktadır. Sporun sadece fiziksel sağlıkla değil, sosyal ve bireysel faydalarla da ilişkilendirilmesi, bu farkındalığın artırılmasına yardımcı olabilir.

Literatür incelendiğinde sporla ilgili olma durumlarının spor farkındalığı üzerinde etkilerinin araştırıldığı çalışmalar da mevcuttur. 2017 yılında Ekinci tarafından yapılan bir çalışmada üniversitede eğitim gören öğrencilerin sportif ve rekreaktif etkinlikler üzerine farkındalıkları incelenmiştir. Çalışmaya 939 öğrenci dâhil olmuştur. Katılımcıların spor yapma durumları üzerinden spor farkındalıkları incelenmiştir. Çalışma sonunda hiçbir şekilde anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Fakat boş zaman değerlendirme durumları açısından incelendiğinde, geriye kalan zamanlarını eğlence amaçlı birtakım aktivitelere dahil olarak meşgul olan öğrencilerin bu alandaki farkındalıklarının, diğer alan amaçlı bu etkinliklere katılan öğrencilere kıyasla daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Vatansever (2018), tarafından farklı seviyelerde aktivite seviyesindeki sedanter sağlıklı kişilerde vücut algısı ile fiziksel denge ve vücut postürü arasındaki bağlantını araştırılması maksadıyla toplamda 64 birey üzerinde çalışma yapılmıştır. Araştırma sonucunda yeterli seviyede sporla uğraşan bireylerin daha az uğraşan bireylere oranla daha fazla farkındalık seviyelerine sahip oldukları belirlenmiştir.

Singh ve Devi (2013) yapmış oldukları çalışmada aktif olarak spor yapan çocukların spora olan tutumları, spor yapmayanlara göre yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Vural ve Okan (2021) atıcılık sporcuları üzerine gerçekleştirmiş oldukları çalışmasında sporculuk yılı değişkeni açısından bakıldığında anlamlı bir farklılığın söz konusu

olduğunu tespit etmişlerdir. Spor yapma yılı yükseldikçe yeniden odaklanma ile genel bilinçli farkındalık seviyelerinin de yükseldiğini belirtmişlerdir.

Dursun vd. (2019) tarafından yapılan araştırmada spor yapma durumuna göre anlamlı farklılık tespit edilmesi çalışmamızın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Ayyılmaz vd. (2023) tarafından yapılan çalışmada spor yapma durumuna göre anlamlı farklılık ortaya çıkması elde ettiğimiz sonuçla benzer şekildedir.

Fenci (2022), tarafından sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve oyun öğretimine yönelik spor farkındalıklarının araştırılması amacıyla 389 öğretmen üzerinde yapılan çalışmada spor farkındalığı alt boyutlarından elde edilen ortalamalar katılımcıların spor ile ilişki durumlarına göre her iki alt boyutta da anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Spor bilgisi ve ayırt etme alt boyutunda sporla herhangi bir alakası olmayanlar ile izleyici ve hem katılımcı hem izleyici olanlar arasında izleyici ve hem katılımcı hem izleyici olanlar lehine hem katılımcı hem izleyici olanlar ile katılımcılar arasında hem katılımcı hem izleyici olanlar lehine anlamlı ölçüde fark bulunmuştur. Sosyal ve bireysel fayda alt boyutuna göre hem katılımcı hem izleyici olanlar ile ilişkim yok, katılımcı ve izleyici olanlar arsında hem katılımcı hem izleyici olanlar lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir (Fenci, 2022).

Kemeç vd. (2018) tarafından yapılan araştırmada ise çalışmamızın sonuçlarından farklı olarak spor yapma durumu değişkeninde anlamlı farklılık tespit edilmemesi farklı sonuç göstermektedir.

Ortaokul öğrencilerinin spor farkındalığı ölçeğinden elde ettikleri puanların baba eğitim düzeyi değişkeni açısından karşılaştırmasına bakıldığında eğitim düzeyi değişkeni açısından gruplar arasında herhangi bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Araştırma grubunun eğitim durumu değişkenine göre değişmediğini ve katılımcıların puanlarının eğitim düzeylerinden bağımsız olarak benzerlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Çalışmamızı destekler nitelikte Doğan (2011), Topalli (2019) ve Okut (2017) yapmış oldukları çalışmalarda baba eğitim düzeyi ve beden eğitimi spor dersine yönelik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık bulmamışlardır.

Ortaokul öğrencilerinin spor farkındalığı ölçeğinden elde ettikleri puanların anne eğitim düzeyi değişkeni açısından karşılaştırmasına bakıldığında eğitim düzeyi değişkeni açısından gruplar arasında herhangi bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Araştırma grubunun eğitim durumu değişkenine göre değişmediğini ve katılımcıların puanlarının eğitim düzeylerinden bağımsız olarak benzerlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Çalışmamızı destekler nitelikte Doğan (2011), Topalli (2019) ve Okut (2017) yapmış oldukları çalışmalarda anne eğitim düzeyi ve beden eğitimi spor dersine yönelik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık bulmamışlardır.

Ortaokul öğrencilerinin spor farkındalığı ölçeğinden elde ettikleri puanların spor branşı türü değişkeni açısından karşılaştırmasına bakıldığında anlamlı farklıklık olduğu görülmüştür. Buna göre öğrencilerin ölçekten elde ettikleri puanlara baktığımızda en yüksek puanın futbol branşı, en düşük puanın ise bilek güreşi branşında olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle branşı futbol olan öğrencilerin spor farkındalığı düzeylerinin daha yüksek olduğunu ifade edebiliriz. Bunun nedeninin toplumda futbol branşına olan rağbet ve diğer branşlara oranla futbol branşının daha gözde olmasına

bağlayabiliriz. Aynı zamanda futbol branşına ulaşabilmenin diğer branşlara oaranla daha hızlı olmasına bağlanabilir.

Ortaokul öğrencilerinin spor farkındalığı ölçeğinden elde ettikleri puanların kardeş sayısı değişkeni açısından karşılaştırmasına bakıldığında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Buna göre en yüksek ortalamanın iki kardeşe sahip öğrencilerde olduğu, en düşük ortalamanın ise altı kardeşe sahip öğrencilerde olduğu belirlenmiştir.

Buradan hareketle kardeş sayısı az olan öğrencilerin spor farkındalığ düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak araştırmaya katılan öğrencilerin spor farkındalıklarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterdiği ve erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daha yüksek puan elde ettikleri görülmüştür. Bunun yanında öğrencilerin spor farkındalıklarının; yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık görülmezken, öğrenim görülen sınıf seviyesi açısından anlamlı farklılık olduğu ve 7. sınıfların spor farkındalıklarının daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin düzenli spor yapma değişkeni açısından anlamlılık olduğu görülürken, spor yapan öğrencilerin spor farkındalıklarının da daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin anne-baba eğitim düzeyi açısından bir anlamlılık olmadığı, yapılan spor branşı türü açısından ise futbol branşı ile ilgilenen öğrencilerin spor farkındalıkllarının daha yüksek olduğu, kardeş syısı değişkeni açısından iki kardeşe sahip olan öğrncilerin spor farkındalığı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ÖNERİLER

- Çalışmamız kapsamında aynı çalışma farklı ilerde öğrenim gören ortaokul öğrencileri üzerinde karşılaştırma yapılabilir.
- Aynı çalışma lise ve üniversite öğrencilerine uygulanabilir.
- Spor farkındalığı ile ilgili gerek toplumda gerekse de okullarda düzenli olarak seminerler verilebilir.
- Toplumda spor farkındalığını yaygın hale getirebilmek için öğretmen ve öğrencilerle birlikte farklı etkinlikler yaptırılabilir.

Kısaltmalar / Abbreviations

ss — Standart Sapma

n — Kişi sayısı

x— Aritmetik ortalama

t — t-test sonucu

F — Anova sonucu

p — Anlamlılık Değeri

Beyanlar / Declarations

Etik Onay ve Katılım Onayı / Ethics approval and consent to participate

Bu çalışmanın hazırlanma ve yazım sürecinde "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuştur. Toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma başka bir akademik yayın ortamına değerlendirilmek üzere gönderilmemiştir. Araştırmada kullanılan

veri toplama araçları, Gaziantep Üniversitesi Sağlık ve ve Spor Bilimleri Etik Kurulu tarafından incelenmiş ve etik açıdan uygun bulunmuştur (Karar tarihi: 15.03.2026, Sayı: 812382). Makale ile ilgili doğabilecek her türlü etik ihlal durumunda sorumluluk yazarlara aittir.

This study was prepared and written in accordance with the scientific, ethical, and citation standards outlined in the Directive on Scientific Research and Publication Ethics of Higher Education Institutions. No falsification or manipulation of the collected data was undertaken, and this study has not been submitted for consideration to any other academic publication platform. The data collection instruments used in the study were reviewed by the Ethics Committee of Gaziantep University for Health and Sports Sciences and were deemed ethically appropriate (Decision Date: March 15, 2026; Decision No.: 812382). The authors bear full responsibility for any ethical violations that may arise in connection with this article.

Veri Ve Materyal Erişilebilirliği / Availability of data and material

Bu çalışmanın bulgularını destekleyen veriler, makul talepler üzerine sorumlu yazardan temin edilebilir. Veri seti yalnızca akademik amaçlar için erişilebilir olacak ve verilerin herhangi bir kullanımı, orijinal çalışmayı referans gösterecek ve katılımcıların gizliliğini koruyacaktır. .

The data that support the findings of this study are available from the corresponding author upon reasonable request. The dataset will be accessible only for academic purposes, and any use of the data will recognize the original study and maintain the confdentiality of the participants.

Çıkar Çatışması / Competing interests

Yazarlar, bu makalede sunulan çalışmayı etkileyebilecek herhangi bir çıkar çatışması veya kişisel ilişkiye sahip olmadıklarını beyan etmektedirler.

The authors declare that they have no known competing financial interests or personal relationships that could have appeared to influence the work reported in this paper.

Yazar Katkıları / Authors' Contribution Statement

Çalışmanın tasarımı ve planlanması, veri toplama, analizi ve yorumlanması, makalenin yazımı, veri düzenleme, yöntem belirleme, yazım – özgün taslak ile yazım – gözden geçirme ve düzenleme süreçlerine eşit katkı sağlamıştır. Tüm yazarlar makalenin önemli noktalarını eleştirel bir şekilde gözden geçirmiş ve makalenin son hâlini onaylamıştır.

Contributed equally to the design and planning of the study, data collection, analysis and interpretation, manuscript preparation, data organization, methodology development, writing of the original draft, and review and editing of the manuscript. All authors critically reviewed the manuscript and approved the final version of the article.

Fon Desteği / Funding

Fon desteği bulunmamaktadır.

None

Teşekkür / Acknowledgements

Teşekkür bulunmamaktadır.

None

References / Kaynaklar

Aksu, A., Zinnuroğlu, M., Karaoğlan, B., Akın, S., Kutsal, F., Atalay, F. & Dinçer, G. (2005). Osteoporoz eğitim durumu ve farkındalık düzeyi araştırma sonuçları. *Osteoporoz Dünyasından, 11*(1), 36–40.

Atasoy, T. & Pekel, A. (2021). Zihinsel engelli çocuğa sahip ailelerin sporun etkilerine yönelik farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 4*(2), 96–107.

Aydemir, Y. & Çiftçi, Ö. (2008). Edebiyat öğretmeni adaylarının soru sorma becerileri üzerine bir araştırma. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5*(2), 103–115.

Ayyılmaz, A., Bilgin, U., Okan, İ. & Çolakoğlu, F. F. (2023). Zihinsel engelli öğrenci velilerinin ve öğretmenlerinin sporun etkilerine yönelik farkındalık ve tutum düzeylerinin incelenmesi (Yozgat il örneği). *Yalova Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2*(2), 195–212.

Bakırdöven, G. (2022). *Akademisyenlerin kış sporları farkındalık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi (Atatürk üniversitesi örneği).* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi, Kars.

Bayköse, N., Saraç, H. & Civar Yavuz, S. (2018). Cinsiyet ve fiziksel algı: Sporcularda cinsiyet farklılıkları fiziksel algı düzeylerinin farklı olmasının nedeni olabilir mi? *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 3*(3), 1–9.

Bethlehem, R. A. I., Seidlitz, J., White, S. R., Alexander-Bloch, A. F., Clark, D. B., Cookson, D., ... & Bullmore, E. T. (2022). Brain charts for the human lifespan. *Nature,* 604, 525–533.

Bozali, M. (2024). *Özel eğitim bölümü lisans öğrencilerinin spor farkındalıkları ile fiziksel aktivite düzeylerinin değerlendirilmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon Üniversitesi, Trabzon.

Branje, S., de Moor, E. L., Spitzer, J., & Becht, A. I. (2021). Dynamics of identity development in adolescence: A decade in review. *Journal of Research on Adolescence, 31*(4), 908–927.

Branje, S. (2022). Adolescent identity development in context. Current Opinion in Psychology, 45, 101286.

Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin ekonomiye ve kalkınmaya etkisi. D.Ü. *Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 11,* 33–41.

Coşkuntürk, O. S., Kurcan, K., Yel, K., & Güzel, S. (2023). Teknolojik Gelişmelerin Hareketsiz Yaşama ve Çocuklarda Psiko-Motor Gelişime Etkileri. Dede Korkut Spor Bilimleri Dergisi, 1(1), 48-59. https://izlik.org/JA24BU27KE

Doğan, B. & Moralı, S. (1999). Üniversite öğretim elemanlarının sporla ilgili tutumları ile yaşam ve iş doyum düzeylerinin spor yapma alışkanlıkları ile incelenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,* 3(1), 16–27.

Doğan, N. (2011). *Niğde ilinde bulunan farklı statüdeki liselerde eğitim gören öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumları ve fiziksel uygunluk düzeylerinin araştırılması.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Niğde.

Downward, P., Lera-López, F. & Rasciute, S. (2014). The correlates of sports participation in Europe. *European Journal of Sport Science, 14*(6), 592–602.

Dursun, M., Güler, B. & Mutlu Bozkurt, T. (2019). Öğretmen adaylarının zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklere katılımına ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 13*(3), 202–209.

Eime, R. M., Young, J. A., Harvey, J. T., Charity, M. J. & Payne, W. R. (2013). A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for children and adolescents: Informing development of a conceptual model of health through sport. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 10*(1), 98.

Ekinci, N. E. (2017). *Üniversite öğrencilerinin rekreatif etkinlikler hakkındaki farkındalıklarının araştırılması.* Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.

Ergül, M. A., Tınaz, C. & Ertaç, M. (2016). Lise öğrencilerinin spora yönelik farkındalık düzeylerine etki eden faktörlerin incelenmesi: Tenis branşı örneği. *Spor Bilimleri Dergisi, 27*(2), 69–83.

Fenci, N. (2022). *Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve oyun öğretiminde yönelik tutum ve spor farkındalıklarının incelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.

Gülşen, K. (2012*). İlköğretim öğrencilerinin futbol branşına yönelik farkındalık düzeylerinin cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Hale, G. E., Colquhoun, L., Lancastle, D., Lewis, N., & Tyson, P. J. (2021). Review: Physical activity interventions for the mental health and well-being of adolescents—A systematic review. *Child and Adolescent Mental Health, 26*(4), 357–368.

Karasar, N. (2014). Bilimsel araştırma yöntemleri. Nobel Yayın Dağıtım.

Kemeç, D. G., Tekkurşun Demir, G. & Koç, S. (2018). Doktor adaylarının zihinsel yetersizliği olan bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalıkları. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 3*(4), 153–168.

Kırımoğlu, H., Filizoğlu-Çokluk, G., İlhan, E. L. & Öz, A. Ş. (2016). The effect of physical education and sports program on the positive growth and coping strategies of the adolescent with mental retardation. *SHS Web of Conferences, 26*(4), 1086–1092.

Koç, Y. (2018). Cinsiyet değişkenine göre spor bilgisi ve tutumu üzerine bir araştırma. *Spor ve Toplum Dergisi, 6*(1), 74–89.

Laursen, B., & Veenstra, R. (2021). Toward understanding the functions of peer influence: A summary and synthesis of recent empirical research. *Journal of Research on Adolescence, 31(*4), 889–907.

Lubans, D. R., Morgan, P. J. & Callister, R. (2010). The effectiveness of physical activity interventions for adolescent girls: A systematic review. *Health Education Research, 25*(4), 749–762.

Manning, M. L. (1993). Developmentally appropriate middle level schools. Wheaton, MD: Association for Childhood Education International.

Mehus, I. (2011). Distinction through sport consumption: Spectators of soccer, basketball and ski-jumping. *International Review for the Sociology of Sport, 40*(3), 321–333.

Mitic, M., Woodcock, K. A., Amering, M., Krammer, I., Stiehl, K. A. M., Zehetmayer, S., & Schrank, B. (2021). Toward an integrated model of supportive peer relationships in early adolescence: A systematic review and exploratory meta-analysis. *Frontiers in Psychology, 12*, 589403.

Mullan, V. M. R., Golm, D., Juhl, J., Sajid, S., & Brandt, V. (2023). The relationship between peer victimisation, self-esteem, and internalizing symptoms in adolescents: A systematic review and meta-analysis. *PLOS ONE, 18*(3), e0282224.

Okut, S. (2017). *Muş ili ve çevre ilçelerde ortaokulda öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutum düzeylerinin spor ve farklı değişkenler açısından incelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı.

Parent, A.-S., Teilmann, G., Juul, A., Skakkebaek, N. E., Toppari, J., & Bourguignon, J.-P. (2021). The timing of normal puberty and the age limits of sexual precocity: Variations around the world, secular trends, and changes after migration. *Endocrine Reviews, 42*(3), 1–39

Patterson, J., Field, J. & Pryor, J. (1994). Adolescents' perceptions of their attachment relationships with their mothers, fathers and friends. *Journal of Youth and Adolescence, 23*, 579–600.

Scheerder, J., Vanreusel, B., Taks, M. & Renson, R. (2005). Social stratification patterns in adolescents' active sports participation behaviour: A time trend analysis 1969-1999. *European Physical Education Review, 11*(1), 5–27.

Singh, R. K. C. & Devı, K. S. (2013). Attitude of higher secondary level student towards games and sports. *International Journal of Physical Education, Fitness and Sports, 2*(4), 80–85.

Sümer, H. (2021). *İlk ve orta öğretim okul yöneticilerinin spora yönelik farkındalık düzeylerinin incelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize.

Soto, C. J. (2021). Personality development from early childhood through adolescence. Personality and Individual Differences, 172, 110596.

Temel, S. (2024). *Sınıf öğretmenlerinin fiziksel aktivite düzeyi ve spor farkındalıklarının incelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Topkapı Üniversitesi, İstanbul.

Tamnes, C. K., Herting, M. M., Goddings, A.-L., Meuwese, R., Blakemore, S.-J., Dahl, R. E., ... Mills, K. L. (2021). Development of the cerebral cortex across adolescence: A multisite longitudinal study. *Cerebral Cortex, 31*(6), 3027–3039.

Thrane, C. (2001). Sports spectatorship in Scandinavia: A class phenomenon international review for the sociology of sports. *International Review for the Sociology of Sport, 36*(2), 149–163.

Topalli, M. (2019). *Genel ortaokul ve imam hatip ortaokullarında eğitim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor derisine karşı tutumlarının karşılaştırılması.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Uyar, Y. & Sunay, H. (2020). Spor farkındalığı ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 18*(1), 46–58.

Uyar, Y. (2023). Spor farkındalığı. Ankara: Akademisyen Kitabevi.

Ünlütepe, Ş. (2000). Spor ve eğitim ilişkisi. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 10, 171–174.

Üzüm, H., Orhan, M., Karlı, Ü., Fuş, M. K., Yerlikaya, G. & Gökgöz, H. (2016). Spor yapan ve yapmayan bireylerin öfke kontrol tarzlarının incelenmesi. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16*(1), 453–469.

Varol, R., Varol, S. & Türkmen, M. (2017). Bartın üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin spora yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3*(2), 316–329.

Vatansever, Ö. M. (2018). *Farklı fiziksel aktivite düzeyindeki sağlıklı bireylerde vücut farkındalığı ile denge ve postür arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Vural, C. & Okan, İ. (2021). Sporda bilinçli farkındalık: Atıcılık spor branşları üzerine bir araştırma. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi, 4*(2), 265–273.

White, R. L., Babic, M. J., Parker, P. D., Lubans, D. R., Astell-Burt, T. & Lonsdale, C. (2018). Domain-specific physical activity and mental health: A meta-analysis. *American Journal of Preventive Medicine, 52*(5), 653–666.

World Health Organization. (2020, October 19). Adolescent health and development. https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/adolescent-health-and-development

Williams, L. & Roberts, P. (2010). Gender and sport participation: A systematic review of the literature. *Journal of Sports Sciences, 28*(3), 269–276.

Yaşartürk, F., Genç, A., Peker, H., Bakar, M. & Bayburtlu, M. B. (2022). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin boş zamanda sıkılma algısı ve spora yönelik tutum düzeyleri arasındaki ilişki. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi, 8*(2), 402–416.

Yetiş, Ü., Aytaç, K. Y. & Gündoğdu, M. (2022). Spor bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin farklı değişkenlere göre spor farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi, 5*(1), 594–602.

Yıkılmaz, G. (2024). *Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin spor farkındalıkları ile akademik motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Iğdır Üniversitesi, Iğdır.

Yıldırım, A. & Şimşek, H (2021). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, A., Arı, Ç. & Yılmaz, B. (2011). Üniversite öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının incelenmesi (Ankara yıldırım beyazıt üniversitesi örneği). *Muş Alparslan Üniversitesi Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi, 1*(1), 35–45.

Yılmaz, E. & Namlı, S. (2025). Sedanter bireylerde spor farkındalığının fiziksel aktivite katılımına etkisi. *ÇOMÜ Spor Bilimleri Dergisi, 8*(2), 75–88.

Yüksel, M. (2014). Cinsiyet ve spor. *Tarih Okulu Dergisi, 7*(19), 663–684.

Yüksel, M. (2015). Eğitim düzeyi farklılıklarının spora yansıması. *International Journal of Social Science,* 31, 149–165.

Zhang, T., Lu, G., & Wu, X. Y. (2020). Associations between physical activity, sedentary behaviour and self-rated health among the general population of children and adolescents: A systematic review and meta-analysis. *BMC Public Health,* 20, 1343.

Disclaimer / Publisher's Note

The statements, opinions, and data contained in all publications are solely those of the individual author(s) and contributor(s) and do not necessarily reflect the views of **IJOSS** and/or the editor(s). **IJOSS** and/or the editor(s) disclaim responsibility for any injury to people or property resulting from any ideas, methods, instructions, or products referred to in the content. **IJOSS** remains neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.